

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/58/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1022200786
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Novotný
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:1022200786.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: C. F., nar. X. O. XXXX, N. XX, J., t. č. Ú. R. C. T. V. I. Q., zastúpeného: JUDr. Jana Viktória Žvachová, advokátka, Včelárska 21, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 1. júna 2022, č. XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Sa 12/2022-61 z 13. decembra 2022, takto

rozhodol:

- I. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Sa 12/2022-61 z 13. decembra 2022 sa mení tak, že sa zrušuje rozhodnutie žalovanej z 1. júla 2022, č. XXX XXX XXXX X, a vec sa vracia žalovanej na ďalšie konanie.
- II. Žalobcovi sa priznáva voči žalovanej nárok na náhradu 100 % trov kasačného konania, ako aj konania pred správnym súdom.

odôvodnenie:

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej vyplýva, že žalobca opakovane žiadal žalovanú o výplatu invalidného dôchodku. Prvýkrát tak urobil v roku 2015, kedy bol jeho zdravotný stav posúdený na základe vyšetrenia (pri ktorom sa zistil deficit v zhyboch a hypotrofia svalov pravej hornej končatiny) a správ chirurga z marca 2014, neurológa z apríla 2014 a psychiatra z júla 2014. Po zhodnotení týchto výsledkov posudkový lekár v lekárskom posudku z 27. apríla 2015 za rozhodujúce zdravotné postihnutie ustálil postihnutie končatín (konkrétne nervi ulnaris, teda lakťového nervu) podľa kapitoly XV oddielu G položky 29.7 prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Tomu zodpovedala miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 30 % (z rozpätia 25 až 35 %). Pretože táto miera neprekročila 40 %, ako to vyžaduje § 71 ods. 1 cit. zák., ústredie žalovanej rozhodnutím z 12. mája 2015 zamietlo žiadosť žalobcu. Ďalšiu žiadosť žalobca podal v roku 2016, kedy bol jeho zdravotný stav posúdený aj na základe správ psychológa z mája 2012, neurológa z augusta 2014, psychiatra z augusta 2015 a prepúšťacích správ z hospitalizácie na psychiatrickom oddelení z novembra 2015 a mája 2016. V posudku z 21. septembra 2016 posudkový lekár dospel k rovnakému záveru ako v predošlom posudku, a tak ústredie žalovanej rozhodnutím z 25. októbra 2016 znova zamietlo žalobcovu žiadosť.

2. Ďalšiu žiadosť o výplatu invalidného dôchodku podal žalobca v roku 2020. Pri posúdení jeho zdravotného stavu posudkový lekár vzal do úvahy prepúšťacie správy z oddelenia psychiatrie z októbra 2019 a z marca 2020. Na ich základe v posudku z 5. mája 2020 za rozhodujúce zdravotné postihnutie ustálil duševné poruchy - neurotické, stresové a somatomorfné poruchy v stredne ťažkej forme podľa kap. V pol. 4 písm. a) prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z., čomu zodpovedala miera poklesu schopnosti

vykonávať zárobkovú činnosť 20 % (z rozpätia 15 až 25 %). Pretože ani teraz táto miera neprekročila 40 %, ústredie jeho žiadosť znova zamietlo. Po odvolaní žalobcu bol jeho zdravotný stav posúdený znovu, posudková lekárka ústredia však v posudku zo 7. mája 2021 dospela k rovnakému záveru. Na základe toho generálny riaditeľ žalovanej svojím rozhodnutím z 13. mája 2021 potvrdil rozhodnutie ústredia.

3. Dňa 20. januára 2022 žalobca podal novú žiadosť. Posudková lekárka pobočky zhodnotila prepúšťacie správy z oddelenia psychiatrie z októbra a novembra 2021, ako aj správu psychiatra zo septembra 2021, chirurga z novembra 2021 a internistu z januára 2022 a svoj záver vyjadrila v posudku z 1. marca 2022. V ňom uviedla, že žalobca bol opakovane hospitalizovaný na psychiatrickom oddelení, jeho stav bol zhodnotený ako mierna duševná zaostalosť s poruchou správania, no hospitalizácie ani medikácia jeho stav nezlepšila. Na základe toho ustálila, že rozhodujúcim zdravotným postihnutím žalobcu je bližšie neurčená schizofrénia a mierna duševná zaostalosť, ktoré podradila pod kap. V pol. 2 písm. a) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. (duševné choroby a poruchy správania - schizofrénia - stredne ťažká forma). Tomu podľa posudkovej lekárky zodpovedala miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozsahu 35 % (z percentuálneho rozpätia 35 až 45 %). Na základe tohto záveru žalovaná rozhodnutím z 18. marca 2022 zasa zamietla žiadosť žalobcu, pretože nebol invalidný v zmysle § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

4. Žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie, v ktorom predovšetkým nesúhlasil s odbornými závermi psychiatra ústavu na výkon trestu, lebo ten vraj bol proti nemu zaujatý. Ďalším podaním počas odvolacieho konania žalobca výslovne upozornil, že má ochrnuté malíček a prstenník na pravej ruke. V odvolacom konaní posúdila jeho zdravotný stav posudková lekárka ústredia, pracoviska v Prešove. Tá v posudku z 20. mája 2022 okrem správ, z ktorých vyšla posudková lekárka pobočky, zhodnotila aj obsah skorších prepúšťacích správ z marca 2020 a mája 2019, no stotožnila sa s ustálením rozhodujúceho zdravotného postihnutia. Rovnako sa stotožnila s určením miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na dolnej hranici zákonného rozpätia, pretože v odborných nálezochoch nie sú dokumentované poruchy vnímania a myslenia. Po vydaní tohto posudku žalobca v ďalšom podaní znova zdôraznil, že ešte v roku 2008 sa mu stal úraz a odvtedy má mŕtvy malíček a prostredník na pravej ruke. Napriek tomu generálny riaditeľ žalovanej tu preskúmaným rozhodnutím z 1. júna 2022 zamietol žalobcovu odvolanie, keď v odôvodnení odkázal na obsah lekárskeho posudku z 20. mája 2022.

5. Správnu žalobu, ktorú žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu, správny súd zamietol tu napadnutým rozsudkom č. k. 2 Sa 12/2022-61. Na odôvodnenie zdôraznil, že lekársku posudkovú činnosť podľa § 153 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. vykonávajú posudkoví lekári žalovanej a súdy nemôžu ich odborné závery nahrádzať svojimi vlastnými. Ďalej správny súd zrekapituloval obsah lekárskeho posudku z 20. mája 2022, ktorý spolu s ďalšími posudkami považoval za zrozumiteľný a presvedčivý. Lekári v nich zohľadnili všetky dovtedy predložené lekárske správy, ktoré aj podľa súdu viedli k záveru vyjadrenému v posudku. Ak sa zdravotný stav žalobcu v budúcnosti zhorší, môže kedykoľvek znova požiadať o invalidný dôchodok.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

6. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalobca domáha zrušenia tohto rozsudku. Lekársky posudok posudkového lekára ústredia bol vypracovaný len na základe zdravotnej dokumentácie v jeho neprítomnosti, a tak nemôže byť úplný. Tento lekár však v rozpore s § 71 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. neskúmal závažnosť všetkých zdravotných postihnutí žalobcu, napríklad to, že od r. 2011 má poškodené šľachy, nervy a cievy pravej ruky, alebo že má od malíčka epilepsiu.

7. Žalovaná navrhla zamietnuť kasačnú sťažnosť. Zdravotný stav žalobcu bol posudzovaný v jeho neprítomnosti, pretože sa tak dialo za krízovej situácie v zmysle § 293eu zákona č. 461/2003 Z. z. Posudkový lekár zohľadnil všetky lekárske správy, ktoré mal k dispozícii. Ak žalobca chcel, aby zohľadnil aj iné, mal ich v zmysle § 184 ods. 1 a 5 a § 196 ods. 1 a 6 cit. zák. predložiť.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

8. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) bez ohľadu na uplatnené sťažnostné body (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP).

9. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie žalovanej, ktorým žalobcovi nepriznala invalidný dôchodok. Podmienky, za ktorých vzniká nárok na invalidný dôchodok, a obsah tohto nároku vymedzuje § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. takto: za invalidného sa poistenec považuje, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou (odsek 1). Tento pokles sa posudzuje porovnaním

telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a rovnakých schopností zdravej fyzickej osoby (odsek 3). Posudzuje sa na základe a) lekárskeho správ a údajov zo zdravotnej dokumentácie a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia podľa ďalšieho vývoja a ďalšej liečby a b) komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov (odsek 4). Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je uvedená v prílohe č. 4 tohto zákona (odsek 5). Miera poklesu v percentách sa určuje podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí (odsek 6). Mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť určenú podľa odseku 6 možno zvýšiť najviac o 10 %, ak závažnosť ostatných zdravotných postihnutí ovplyvňuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (odsek 8).

10. Podľa § 153 ods. 3 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. je posudzovanie dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť úlohou lekárskej posudkovej činnosti dôchodkového poistenia. Lekársku posudkovú činnosť vykonávajú podľa § 153 ods. 5 cit. zák. posudkoví lekári sociálneho poistenia pobočky a posudkoví lekári sociálneho poistenia ústredia žalovanej za osobnej účasti poistenca alebo poškodeného, ak posudkový lekár neurčí inak. Posudkoví lekári pritom podľa § 153 ods. 8 cit. zák. spolupracujú najmä s praktickým lekárom a ošetrovateľom a môžu posudzovať zdravotný stav aj v prítomnosti prísediaciho lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore. Podľa judikatúry musí byť z lekárskeho posudku zrejmé, akými úvahami sa posudkoví lekári pri posudzovaní zdravotného stavu poistenca riadili a aj dôvody určenia rozhodujúceho zdravotného postihnutia s prislúchajúcou percentuálnou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (porov. v tomto smere ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. jeho rozhodnutia sp. zn. 1 So 97/2005, judikát R 29/2007, sp. zn. 10 So 97/2014 alebo sp. zn. 1 So 72/2015, ale aj rozsudky tunajšieho súdu sp. zn. 9 Sk 7/2021, 9 Sk 11/2021 a 7 Ssk 67/2021). Správny súd skúma, či obsah posudku nie je v rozpore s obsahom lekárskeho nálezu alebo niektoré lekárske nálezy vôbec nezohľadňuje, a či je svojou celkovou skladbou preskúmateľný.

11. Citované ustanovenia § 71 ods. 2 a 4 a § 153 ods. 8 zákona č. 461/2003 Z. z. vymedzujú podklady, z ktorých posudkoví lekári vychádzajú pri vykonávaní lekárskej posudkovej činnosti. Podrobnejšie však nevymedzujú, akým spôsobom sa tieto podklady majú dostať do dispozičnej sféry posudkového lekára. Sama žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti odkazuje na ustanovenie § 184 ods. 5 cit. zák., podľa ktorého je fyzická osoba, ktorá si uplatnila nárok, povinná preukázať skutočnosť rozhodujúcu pre tento nárok. Podobne odkazuje na ustanovenie § 196 ods. 6 cit. zák., ktorý upravuje dokazovanie a podľa ktorého je účastník povinný navrhnuť dôkazy na podporu svojich tvrdení. Kasačný súd sa stotožňuje so žalovanou, že proces obstarávania podkladov pre lekársku posudkovú činnosť je súčasťou procesu dokazovania, a preto sa naň tiež vzťahujú ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. o dokazovaní. V dôsledku toho sa však na lekársku posudkovú činnosť musí vzťahovať aj ustanovenie § 196 ods. 1 druhej vety citovaného zákona, podľa ktorého netreba dokazovať okrem iného skutočnosť známu z činnosti Sociálnej poisťovne. Bez potreby hlbšieho rozboru tohto ustanovenia medzi také skutočnosti patria skoršie lekárske posudky, ktoré vypracovali posudkoví lekári organizačnej zložky žalovanej v iných konaniach, ktoré sa týkajú toho istého žiadateľa o dávku.

12. V tu prerokúvanej veci zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že pokles žalobcovej schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bol predmetom posudzovania už v roku 2015 a 2016. Z tohto obdobia pochádzajú lekárske posudky z 27. apríla 2015 a 21. septembra 2016, v ktorých je ako jeho rozhodujúce zdravotné postihnutie popisované postihnutie laktového nervu pravej ruky. V nich posudkoví lekári už vtedy ustálili, že na základe toho je žalobcova schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť znížená o 30 %. Obsah týchto posudkov, vrátane obsahu lekárskeho správ a nálezov, ktoré sa v posudkoch citujú, tak tvoria skutočnosť, ktoré mali byť organizačným zložkám žalovanej známe z jej úradnej činnosti a ktoré v zmysle § 196 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nebolo potrebné dokazovať. Otázku, či toto ustanovenie znamená, že tieto skutočnosti žiadateľ o dávku nemusí ani tvrdiť, tu nie je potrebné riešiť. Zo zisteného skutkového stavu totiž vyplýva, že žalobca najneskôr počas odvolacieho konania, v ktorom bolo nakoniec vydané aj tu preskúmané rozhodnutie, najmenej dvakrát upozornil žalovanú na postihnutie svojej ruky. Napriek tomu však generálny riaditeľ ponechal tieto zmienky nepovšimnuté, uspokojil sa s lekárskeho posudkom, ktorý sa vplyvom tohto postihnutia na zárobkovú schopnosť žalobcu nezaoberal, a sám v preskúmanom rozhodnutí považoval skutkový stav za správne zistený.

IV.

Záver

13. Kasačný súd tak dospel k záveru, že skutkový stav, ktorý je základom preskúmaného rozhodnutia, je v rozpore s obsahom administratívnych spisov, čo odôvodňovalo jeho zrušenie podľa § 191 ods. 1 písm. f) SSP. Ak správny súd za týchto okolností správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol, vychádza

jeho rozsudok z nesprávneho právneho posúdenia veci, čo naplňa kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP. Preto kasačný súd podľa § 462 ods. 2 SSP napadnutý rozsudok rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zmenil tak, že zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa a vec mu podľa § 191 ods. 4 SSP vrátil na ďalšie konanie.

14. Orgány verejnej správy sú v ďalšom konaní viazané právnym názorom vysloveným v tomto rozsudku (§ 469 SSP). Úlohou posudkového lekára ústredia (§ 153 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z.) tak bude znova posúdiť zdravotný stav žalobcu aj s prihliadnutím na skoršie lekárske posudky z rokov 2015 a 2016, ale aj lekárske správy a nálezy, ktoré žalobca medzičasom predloží. Na základe nového posúdenia potom generálny riaditeľ žalovanej ako odvolací orgán znova rozhodne o odvolaní žalobcu niektorým zo spôsobov predpokladaných v § 218 ods. 2 cit. zák.

15. Pri zmene rozhodnutia musí kasačný súd podľa § 467 ods. 2 SSP rozhodnúť o trovách konania na krajskom súde a kasačnom súde. Podľa § 467 ods. 1 a 2 v spojení s § 167 ods. 1 SSP tak žalobcovi, ktorý v konaní dosiahol úspech, priznal nárok na úplnú náhradu trov kasačného konania, ako aj náhradu trov konania pred správnym súdom proti neúspešnej žalovanej.

16. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.